



basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V1

NOVEMBER 2017

PUNTE: 70

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A: Leesbegrip	(30)
AFDELING B: Opsomming	(10)
AFDELING C: Taalstrukture en -konvensies	(30)
2. Beantwoord AL die vrae.
3. Begin ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
4. Trek 'n streep ná elke afdeling.
5. Nommer elke antwoord korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
6. Laat 'n reël oop na elke antwoord.
7. Skenk veral baie aandag aan spelling en sinskonstruksie.
8. Voorgestelde tydsindeling:

AFDELING A: 50 minute
AFDELING B: 30 minute
AFDELING C: 40 minute
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: LEESBEGRIP**VRAAG 1**

Lees en kyk na die tekste hieronder en beantwoord die vrae wat daarna volg.

TEKS A: ARTIKEL**DIE LEWE IS NIE NET ROSE EN ROOMYS NIE**

- 1 In 'n interessante gesprek wat Riana Scheepers verlede jaar op die Woordfees met die kosboekskrywer en bekroonde sjef Reuben Riffel gevoer het, het sy hom gevra wat die een ding is wat hy elke kind in Suid-Afrika toewens.
- 2 Ek het stilletjies gedink sy antwoord sou " 'n goeie bord kos elke dag" wees, maar sy antwoord was: deursettingsvermoë (of *grit*, soos hy dit noem). Dié briljante kok, gewilde geleentheidspreker, TV-persoonlikheid, eienaar van gesogte restaurante en suksesvolle sakeman weet (anders as Jan Alleman) dat talent, passie en kreatiwiteit alleen nie sukses waarborg nie, maar dat kinders baie meer van *deursettingsvermoë* en *vasbyt* moet weet as hoe om dit te spel. 5 10
- 3 Janet Yellen, voorsitter van die Federale Reserweraad van Amerika, het 'n soortgelyke boodskap aan skoolverlaters in Amerika gegee: Sukses word nie deur jou vermoëns bepaal nie. Net deur harde werk, toewyding om langtermyn doelwitte te bereik en onwrikbare vasbyt wanneer daar terugslae is, leer jy dat die lewe nie net rose en roomys is nie. 15
- 4 Dus, sowel Riffel as Yellen beklemtoon die waarde van deursettingsvermoë, wat saamgevat kan word as, onder andere, moed, taaiheid, veerkragtigheid, integriteit en volharding, maar ook selfdissipline.
- 5 Die sielkundige, Gerard Mischel, het die malvalekker-eksperiment gebruik om die waarde van selfdissipline by kinders te bewys. Kinders moes vir 'n tweede malvalekker wag voordat hulle die eerste een kon eet. Dié wat die selfdissipline gehad het om nie dadelik die eerste malvalekker te eet nie, het die vreugde van beloning – twee lekkers – ervaar! Statistiek bewys dat hierdie kinders, wat oor deursettingsvermoë beskik, beduidend beter op skool vaar en later meer suksesvol is. 20 25
- 6 Bogenoemde kundiges word ondersteun deur die bevindings van prof. Andy Harrods van Unisa: mense het tien jaar van harde werk of oefening in enige veld nodig om 'n meester te word, die sogenaamde tienjaarreël. Die twee eienskappe wat hy by hoogs suksesvolle mense geïdentifiseer het, is selfdissipline om toegewyd aan 'n taak te wees – en om vas te byt wanneer probleme opduik. Hy definieer die twee eienskappe as deursettingsvermoë en beskou dit as 'n beter voorspeller van sukses as IK, passie of talent. 30

7	Prof. Carol Beck van die Stanford Universiteit het Harrods se navorsing verder gevoer. Sy het bevind dat leerders met 'n groeimentaliteit meer deursettingsvermoë ontwikkel as dié met 'n wenmentaliteit omdat die belangrikste vraag vir hulle is: Watter foute het ek gemaak? Wat het ek daaruit geleer? Wat sal ek volgende keer anders doen? Ongelukkig gebeur presies die teenoorgestelde in die moderne samelewing. Die moderne samelewing meet sukses aan: "Het jy vandag gewen?" Dit is om van te huil.	35 40
8	Leerders met 'n groeimentaliteit besef dat hul breine telkens sterker word wanneer hulle met moeilike opdragte sukkel. Hulle kanse op uiteindelijke sukses is soveel beter omdat hulle weet dat hulle, volgens Beck, 'n "werk in wording" is.	45
9	Suid-Afrika het, wat deursettingsvermoë betref, geweldige uitdagings.	
10	In Suid-Afrika leef 'n groot persentasie hoë-risiko-kinders sonder 'n groeimentaliteit. Hulle bevind hulle daagliks in 'n oorlewingstryd vanweë baie struikelblokke wat deursettingsvermoë 'n vae droom maak. Die afwesigheid van kwaliteitverhoudinge met ondersteunende volwassenes wat kinders leer om teleurstellings te verwerk, vas te byt en gefokus te bly, lei tot 'n gebrek aan deursettingsvermoë.	50
11	Aan die ander kant van die spektrum toon navorsing deur die sielkundige, Dan Kindlon, dat daar kinders met sogenaamde helikopterouers is. Helikopterouers hang soos 'n helikopter bo hul kinders en wil nie hê hul kinders moet sukkel of mislukkings beleef nie. Die sielkundige kom tereg tot die gevolgtrekking dat ouers se oorbeskerming van hul kinders die ontwikkeling van moed, selfdissipline en vasbyt – deursettingsvermoë – verhinder. Die ironie is dat ouers wat hul kinders se lewens te maklik wil maak, hulle daardeur benadeel en hulle 'n agterstand gee. Indien kinders van jongs af in watte toegedraai word, gaan hulle nie die stampe van die lewe kan hanteer en ná teleurstellings en krisisse veerkragtig kan terugbons nie. Uiteindelik ervaar sulke kinders nie die lewe se rose en roomys nie.	55 60
12	Hoe kan ons deursettingsvermoë in kinders ontwikkel?	
13	Fokus minder op prestasies en meer op karakter. Ontwikkel karaktereienskappe wat kinders in staat stel om hul beste werk te lewer: selfdissipline, deursettingsvermoë, hardwerkendheid, verantwoordelikheid en 'n innerlike taatheid om vas te byt wanneer planne skeefloop en mislukkings voorkom. Swaarkry kweek karakter!	65
14	Wanneer ouers toelaat dat kinders self probeer, mislukkings beleef en wéér probeer, terwyl die ouers steeds ter ondersteuning op die agtergrond is, leer kinders dat deursettingsvermoë die geheim van sukses is. Karakter word gebou in die fyn balans tussen ondersteuning en selfstandige besluitneming waar kinders nie deur uitdagings oorweldig word nie, maar ook nie teen elke teleurstelling beskerm word nie.	70 75
15	<u>Die lewe is nie net rose en roomys nie!</u> Maar meer <u>murg in ons pype</u> maak die rose en roomys ook meer!	

[Bron: *Die Burger*, 5 Augustus 2016]

TEKS B: VISUELE TEKS

1. Die SA Skaaphondspan het sonder enige sukses van die Wêreldbyeenkoms in Skotland teruggekeer.

2. Ons het nie 'n kans gehad nie! Dáár is die skape **drie keer groter** as hier ... hulle't **slagtande soos sesduimspykers ... géén dissipline** nie ... en só **aggressief!** Ons was totaal **vreesbevange!** Dit was die laaste: **nóóit** weer nie!

3. Hulle kon nie hond haaraf maak nie!

[Bron: Beeld, 11 September 2015]

VRAE: TEKS A

- 1.1 Waarom tree Reuben Riffel by die Woordfees op? (1)
- 1.2 Hoekom het die skrywer juis " 'n goeie bord kos elke dag" as antwoord verwag? (1)
- 1.3 Van watter wanopvatting van die publiek oor sukses verskil Reuben Riffel? Dink jy Reuben Riffel is 'n geloofwaardige bewys van sukses? Motiveer jou antwoord met TWEE redes. (3)
- 1.4 Waarom, dink jy, gee Janet Yellen hierdie boodskap aan skoolverlaters? In watter opsig sluit "rose en roomys" by Yellen se boodskap aan? (2)
- 1.5 Watter DRIE eienskappe, volgens paragraaf 3, ontbreek by 'n sukkelende sakeman/-vrou wat sy/haar onderneming na slegs twee jaar wil verkoop? (3)
- 1.6 In watter opsig hou die malvalekker-eksperiment met die waarde van selfdissipline verband? (1)
- 1.7 Watter ooreenstemmende siening ten opsigte van deursettingsvermoë huldig professor Andy Harrods en Janet Yellen? (1)

- 1.8 Herlees paragraaf 7.
Dink jy skole behoort oor 'n groeimentaliteit of 'n wenmentaliteit te beskik?
Gee TWEE redes vir jou antwoord. (2)
- 1.9 Wat bedoel die skrywer met 'n "werk in wording" in paragraaf 8? (1)
- 1.10 Watter VIER faktore beperk die ontwikkeling van deursettingsvermoë by kinders? (4)
- 1.11 "Die ironie is dat ouers wat hul kinders se lewe te maklik wil maak, hulle eintlik daardeur benadeel en hulle 'n agterstand gee." (Paragraaf 11)
Is die stelling hierbo 'n feit? Motiveer jou antwoord. (1)
- 1.12 Wat is die gevolg daarvan as ouers hul kinders ondersteun, maar ook toelaat om selfstandig besluite te neem? (1)
- 1.13 Wat is die verband tussen die onderstreepte frases in paragraaf 15 binne konteks van dié paragraaf? Noem TWEE maniere wat die skrywer gebruik om "rose en roomys" in die teks te beklemtoon. (3)

VRAE: TEKS B

- 1.14 Watter visuele aanduiding gee die teks dat die pratende hond nie oor deursettingsvermoë beskik nie? (1)
- 1.15 Herlees SPRAAKBORREL 2.
Waarom oordryf die pratende hond so wanneer hy van die skape praat?
Hoekom is die hond se woorde ironies? (2)
- 1.16 Herlees RAAMPIE 3 van TEKS B.
Dink jy die muis, regs onder in die hoek van die spotprent, se woorde is gepas? Motiveer jou antwoord. (1)

VRAE: TEKS A EN B

- 1.17 Die spotprent (TEKS B) bewys dat Janet Yellen en prof. Carol Beck se sienings oor sukses (TEKS A) die waarheid is.
Motiveer hierdie stelling deur na onderskeidelik Beck én Yellen te verwys. (2)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 2**

Lees die teks hieronder en maak 'n opsomming van **SEWE geleenthede/aktiwiteite wat jy tydens die meertaligheidsfees in Johannesburg en Soweto kon bywoon**.

LET WEL:

- Jou opsomming moet in jou eie woorde (in volsinne) in **paragraafvorm** aangebied word en mag nie meer as 90 woorde beslaan nie.
- Dit is nie nodig om die opsomming 'n titel te gee nie.
- Dui die getal woorde aan wat jy vir die opsomming gebruik het.

TEKS C**TALE MAAK SAAK**

Tale op die skoolterrein, in die klaskamer en werkplek maak saak. Dit was die boodskap van al die sprekers by die vele geleenthede van vanjaar se meertaligheidsfeesviering in Johannesburg. Die fees, ter bevordering van meertaligheid, bewys prof. Marné Pienaar se leuse, naamlik dat doen beter as praat is.

Die verrigtinge het in Soweto afgeskop met 'n middagete by die gewilde Sakhumzi-restaurant, waarna die gaste tydens die amptelike openingsgeleentheid op die feesterrein deur prof. Mbulungeni Madiba (voorsitter van panSAT) toegesprek is. Hy het gesê dat daar nie genoeg gedoen word ter bevordering van al Suid-Afrika se amptelike tale nie. Meertaligheid in al sy fasette moet beklemtoon word om die groei van Afrikaans te verseker. Sy toespraak is opgevolg met 'n werkswinkelgesprek, waartydens prof. Farid Esack, hoof van Godsdiensstudies by UJ, gewys het op die rol van Afrikaans in nasiebou en versoening. Hy is oortuig dat Afrikaans nie die taal van die onderdrukker is nie, aangesien hy, aan die hand van sy eie lewensverhaal, weet dat die *struggle* ook in Afrikaans gevoer is. Dit maak Afrikaans 'n bevrydingstaal.

Die program was vol: 'n verskeidenheid aktiwiteite op verskillende plekke het mekaar opgevolg. 'n Talethon – 'n meertalige vasvrakompetisie vir gr. 9-leerders – is daarna by UJ gehou. Die doel van hierdie kompetisie was om deelnemers met meer as een taal vertrouwd te maak en om 'n liefde vir ons land se verskeidenheid tale te ontwikkel. Die kompeteerders moes Afrikaans, Zoeloe en Sotho gebruik.

Daar is terselfdertyd 'n inligtingsessie vir hoërskoolleerlinge oor die waarde en noodsaaklikheid van meertaligheid in loopbane gehou. Die moontlikhede wat taalstudie vir 'n loopbaan in die akademie bied, die rol van taal in godsdiens en die waarde van meertaligheid vir onderwysers, tolke, skrywers, ingenieurs en joernaliste is beklemtoon. By 'n dinkskrum is onderwysers die geleentheid gegee om oor uitdagings met betrekking tot meertaligheid in die klaskamer te gesels; die sessie is benut om by en van mekaar te leer.

Daarna is die deelnemers per bus na Soweto geneem sodat hulle skole kon besoek. Só kon hulle eerstehands ervaar hoe Afrikaans in die praktyk onderrig word.

Hierdie feesviering is deur die ATKV, UJ en die werkgroep vir Afrikaans-in-Soweto aangebied.

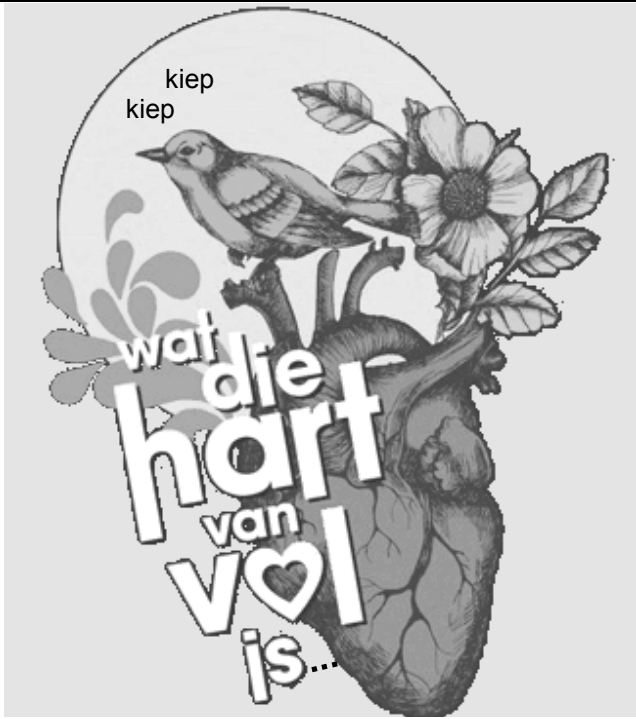
[Bron: *Taalgenoot*, Lente 2015]

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAALSTRUKTURE EN -KONVENSIES**VRAAG 3: ADVERTENSIE**

Lees die teks hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS D

1		Amanda Strydom Sandra Prinsloo Tobie Cronjé June van Merch Jana Strydom Churchill Naudé en nog vele meer!
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13	Laai die app gratis af Laat die <u>aard' klo</u>p Bly op die hoogte van al die nuus en <u>feeswenke</u>. Beskikbaar vir alle Apple- en Android-slimfone onder die naam Aardklop.	 ÓNS HART KL♥P KUNS
14		
15		
16		
17		
18		
	<u>Die dagprogram kan ook op die app gekry word.</u>	 ÓNS HART KL♥P TEKNOLOGIE

[Verwerk uit <http://www.potchfees.co.za>]

3.1 Wat is die funksie van die beletselteken/ellips in reël 1–6? (1)

3.2 Watter konnotatiewe betekenis, binne die konteks van die advertensie, kan aan die woorde in reël 1–6 geheg word? (1)

3.3 Gee die korrekte vorm van die deelwoord tussen hakies:

Ek is (gaan) oor die kunstenaars wat by Aardklop optree. (1)

3.4 Skryf die onbepaalde hoofelwoord in reël 7–11 neer. (1)

3.5 Lees reël 13–14.

Watter woord gebruik die adverteerder om die feesganger te oorreed om die app af te laai? (1)

3.6 Skryf die leenwoord uit reël 13–14 neer. (1)

3.7 Waarom gebruik die adverteerder juis die onderstreepte woorde in reël 14? (1)

3.8 Waarom is die onderstreepte woord in reël 15 'n samestellende afleiding? (1)

3.9 Herskryf die onderstreepte sin in reël 18 in die bedrywende vorm. (1)

3.10 Watter woord in reël 18 dui op partydigheid? (1)
[10]

VRAAG 4: STROKIESPRENTE

Lees en kyk na die teks hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS E



[Bron: www.netwerk24.com]

- 4.1 Skryf die diftong neer wat in SPRAAKBORREL 1 voorkom. (1)
- 4.2 Verbind die sinne in SPRAAKBORREL 1 en SPRAAKBORREL 4 met die voegwoord "aangesien". Begin jou sin met: Aangesien ... (1)
- 4.3 Hoe word tieners in SPRAAKBORREL 4 gestereotipeer? (1)
- 4.4 Skryf die bywoordelike bepaling van wyse neer wat in SPRAAKBORREL 6–7 voorkom. (1)
- 4.5 Herskryf die sin in SPRAAKBORREL 10 in die verlede tyd. (1)
- 4.6 Benoem die klankverskynsel wat in die onderstreepte woord in SPRAAKBORREL 11 voorkom. (1)
- 4.7 Watter betekenis dra "dalk" in SPRAAKBORREL 12 oor? (1)
- 4.8 Watter afleiding behoort Zitts uit sy ma se woorde in SPRAAKBORREL 13 te maak? (1)
- 4.9 Gee die intensiewe vorm vir die onderstreepte woord in SPRAAKBORREL 14. (1)
- 4.10 Voltooi die idioom deur die ontbrekende woord in te vul:
In SPRAAKBORREL 18 suggereer Ma: Oor my dooie ... (1)

[10]

VRAAG 5: ARTIKEL

Lees die teks hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS F**TIENERS IS NEGE UUR PER DAG AANLYN – OPNAME**

- 1 As jy een van daardie ouers is wat byvoorbeeld daarvan oortuig is dat jou tiener aan 'n selfoon of rekenaarskerm vasgeplak is, is jy nie ver van verkeerd nie.
- 2 Tieners bestee gemiddeld nege uur elke dag aanlyn – agt uur en 56 minute om presies te wees.
- 3 Dít blyk uit 'n opname deur Common Sense Media, 'n organisasie wat gesinne help om die veilige gebruik van media en tegnologie onder kinders te bewerkstellig.
- 4 En daardie nege uur sluit nie enige skoolwerk in nie.
- 5 Tienerseuns bestee die meeste van hul tyd aan aanlyn videospeletjies, terwyl jy tienermeisies eerder (5.6) ... sosialemediaplatforms sal vind.
- 6 Dit is in ooreenstemming met een van die opname se oorhoofse bevindings dat daar 'n groot verskil is in hoe seuns en meisies media gebruik. Ekonomiese status speel ook 'n rol in hoe en watter media gebruik word.
- 7 Dit blyk ook dat meer tradisionele media (soos TV en musiek) steeds gewilder is as nuwe media en formate wat aanlyn videospeletjies insluit. Dié tradisionele media word egter op nuwe maniere gebruik, soos met stromingsdienste.
- 8 Onder die ander bevindings tel dat tieners gereeld aanlyn besig is terwyl hulle hul skoolwerk doen – veral op sosiale media – en dat hulle nie dink dít het 'n negatiewe invloed op hul leerproses nie.

[Bron: <http://www.netwerk24.com>]

- 5.1 Skryf die kern van die onderstreepte woord in paragraaf 1 neer. (1)
- 5.2 Gee EEN woord vir die onderstreepte woorde in paragraaf 2. (1)
- 5.3 Skryf die koppelwerkwoord neer wat in paragraaf 3 voorkom. (1)
- 5.4 Waarom word die onderstreepte Engelse woorde in paragraaf 3 nie in Afrikaans vertaal nie? (1)
- 5.5 Brei die onderstreepte woord in paragraaf 4 met 'n bysin uit. Skryf die sin in paragraaf 4 oor en onderstreep die bysin wat jy ingevoeg het. (1)
- 5.6 Skryf die voorsetsel neer wat in paragraaf 5 ontbreek. (1)

- 5.7 Gebruik die onderstreepte woord in paragraaf 6 as 'n werkwoord in 'n sin van jou eie sodat die betekenis duidelik blyk. (1)
- 5.8 Vervang die onderstreepte woord in paragraaf 7 met 'n gepaste antoniem. (1)
- 5.9 Watter funksie verrig die parentese in paragraaf 7? (1)
- 5.10 Waarna verwys die onderstreepte woord in paragraaf 8? (1)
[10]
- TOTAAL AFDELING C: 30**
GROOTTOTAAL: 70